

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

Постановка проблеми: Вивчення проблем формування сучасної політичної культури є вкрай актуальною темою, оскільки саме така категорія як «молодь» виступає в якості опорної силою розвитку суспільства і держави в цілому. Недостатній рівень засвоєння демократичної політичної культури є однією з причин відчуження молоді від суспільно-політичних процесів в українській державі. Суспільство не може бути цивільним, а держава - соціальною і правовою, якщо одна з соціальних груп цієї держави виключена з системи політико-владних відносин.

Мета дослідження: Висвітлення важливості політичної свідомості та політичної культури української молоді.

Дослідженість теми: Наукове обґрунтування проблем формування політичної культури проводиться вченими різних галузей знань. Методологічні проблеми вивчення феномена політичної культури розглядаються в працях вітчизняних і зарубіжних вчених: М. Амеліна, А. Арнольдова, М. Блінова, Є. Головахи, А. Демидова, А. Міграняна, Ю. Пахомова, В. Ребкала, О. Рудакевич, С. Рябова, М. Чурилова та ін. Різні аспекти питань політичної культури аналізуються в працях В. Андрущенко, В. Бабкіна, О. Бакіної, В. Бебика, Н. Гайворонюка, В. Горбатенко, В. Кременя, І. Кресін, В. Лесового, О. Лузана, І. Мігровіча, М. Михальченко, Л. Нагорної, М. Остапенко, В. Потульніцький, В. Ребкала, Ю. Римаренко, Ф. Рудича, С. Рябова, В. Табачковського, М. Шульги та інших.

Термін «політична культура» в науковий обіг ввів І. Гердер, науковий діяч епохи Просвітництва [4, с. 162]. Трактатування феномена «політична культура», яка стала класичною, запропонували Г. Алмонд і С. Верба. Г. Алмонд розмежував два рівня досліджень політичної системи: інституційний та орієнтаційний. Якщо на першому рівні увага концентрується на вивченні інституційної структури політичної системи, то другий рівень акцентує увагу на вивченні орієнтацій особистості на цю систему і соціально-політичні інститути і на розуміння індивідом своєї ролі в цій системі.

Під політичною культурою Г. Алмонд і С. Верба розуміли комплекс таких орієнтацій: когнітивні (пізнавальні), афективні (емоційні) і ціннісні [1, с. 6]. Таким чином, політична культура - сукупність соціально-психологічних установок і зразків поведінки соціальних верхівок, окремих громадян, які стосуються їх взаємодії з політичною владою.

Політична культура охоплює рівень знань та уявлень про політику, емоційне ставлення до неї, яке мотивує політичну поведінку громадян [6].

Поняття «політична культура молоді», як і більш загальне поняття «політична культура», на сьогодні вживається в досить абстрактних, а іноді і суперечливих і не зрозумілих для масового свідомості значеннях. Політична культура молоді - це особливий різновид культури молоді, спосіб духовно практичної діяльності і відносин, які відображають, закріплюють і реалізують головні національні цінності та інтереси молоді, формують політичні погляди і цінності, знання і навички участі молоді в суспільно-політичному житті України [3, с. 576].

Політична культура молоді охоплює такі аспекти:

- знання політики, зацікавленість фактами і явищами, вміння оцінювати політичні феномени і аналізувати політику влади;

- емоційний компонент політичних переконань (зокрема любов до Батьківщини, почуття патріотизму);

- визнання зразків політичної поведінки, які нормують життя в конкретному суспільстві [9, с. 29].

Слід зазначити, що на розвиток політичної культури молоді в історичній ретроспективі впливали такі показники як розподіл української території між різними державами з окремими культурами і політичними системами і багатовікова бездержавність, внаслідок якої українська молодь не могла брати участь в політичному житті країни. Ці чинники зумовили те, що на даний момент ми можемо спостерігати відчуження між молодими українцями на геополітичних рівнях.

Особливістю сучасної української культури молоді є те, що вона формувалася, перш за все, в умовах незалежної України, коли ідеї національного відродження стали домінуючими. Таким чином, більшість соціально активної молоді направляє свою активність на підтримку і розвиток України, реалізацію принципів, які знаходяться в основі ідей відродження держави. Від участі молоді в цих процесах залежить характер розвитку політичної культури молоді.

Формування політичної культури молоді стає пріоритетним напрямком політики держави. Поряд з проголошенням незалежності України, політична активність молоді зростає, хоча, незважаючи на посилення кризи, економічні труднощі в країні впливають на рівень і форми активності молоді. Ми можемо виділити наступні аспекти формування політичної культури молоді:

- сім'я, в якій відбувається формування політичних поглядів, зокрема найбільший вплив на цьому етапі здійснюють батьки;

- навчальний заклад, на цьому етапі політичні погляди формуються з зовнішнього середовища - вчителі, друзі і т.д.

- ЗМІ, які найбільшою мірою впливають на політичну культуру молоді;

- молодіжні громадські та політичні організації, однак, зовсім невеликий відсоток молодих людей беруть участь в діяльності таких організацій. [8, с. 45]

Важливо усвідомлювати, що політична культура формується в процесі життєдіяльності, освіти, виховання, спілкування. Описані фактори направляють молодь до норм демократичного життя, знайомлять її зі структурою політики, конституційними правами і обов'язками громадян.

Виробляти рівень політичної культури повинні не тільки політики, а й наукові діячі: політологи, соціологи, історики та ін.

Характерною рисою сучасної політичної культури молоді є плюралізм політичного вибору. В цілому, сучасний рівень політичної свідомості української молоді є досить низьким, що негативно відбивається і на рівні її політичної активності. Рівні політичної активності і свідомості не завжди збігаються. Молодь може бути політично пасивною тому, що не підтримує ту чи іншу форму політичного правління, той політичний курс, який не задовольняє її специфічні потреби та інтереси. Однак ця пасивність може в хвилину змінитися на політичну активність, якщо з'явиться така політична сила, в якій молодь знайде відгук своїм інтересам.

Складовою частиною власної культури молоді є її політична свідомість як сукупність певних ідей, традицій, настроїв і участь в діяльності політичних інститутів суспільства. Разом з тим, молода людина засвоює політичну культуру не тільки для розвитку здатності розуміти політичний світ, а й для власної участі в процесі владних відносин. Політична культура надає кожній людині моделі політичної поведінки, комплекс орієнтирів, з приводу існуючої системи взагалі і своєї власної ролі в діяльності суспільства і держави. Хоча, на сучасному етапі спостерігаються тенденції поширення політичного нігілізму, аполітизму, еkleктичний характер входження в політику, поліцентризм політичних орієнтацій української молоді, посилення впливу ЗМІ на політичні погляди молоді. З огляду на ці обставини, необхідно прийняти міри для підвищення рівня політичної культури української молоді. По-перше, використовувати досвід в цій сфері інших держав і підвищити увагу до наукових досліджень даної тематики. важливо звернути молодь на пошук власного, оптимального для неї самої, шляхи розвитку, забезпечити цей процес таким чином, щоб він мав тенденцію до самозакреплення. Відзначимо, що формування нової політичної культури молоді можливе за умови врахування ментальності української нації. Вітчизняні дослідники все частіше розглядають проблему формування політичної культури молоді саме в контексті рішення питань,

пов'язаних із сучасною розробкою української національної ідеї як основи функціонування нації. Розуміння національної ідеї як складової інтелектуально-духовного, соціально-економічного, політичного, морально-етичного та соціально-психологічного феномена є одним з ключових умов самосвідомості етносу. При такому підході створюються умови для розробки концепції національної політичної культури як неодмінної складової визначення ефективних шляхів її модернізації, включаючи також і модернізацію молодіжної політичної культури.

Таким чином, політична культура української молоді перебуває в стані модернізації та розвитку, відчуваючи вплив соціально-економічних, національних умов і стану загальної культури суспільства, яке відбивається на рівні політичних знань, динаміки, активності суспільства і політичної поведінки молоді в Україні.

Для формування політичної культури молоді та її залучення до політичних процесів необхідно вдосконалити систему державної молодіжної політики. Крім того, необхідно розробити систему заходів освітньо-виховного та просвітницького характеру, наслідком яких стане новий механізм мотиваційних установок, які стимулюють включення молоді в політичну діяльність.

Таким чином, молодіжна політика тієї чи іншої держави повинна бути складовою частиною загальної цілісної концепції його розвитку. А політична культура в демократичному суспільстві повинна бути спрямованою на виховання молоді, яке неодмінно повинно спиратися на українські традиції, ментальність, історію, без яких неможливе формування політичної культури молодих громадян. [6,с.86]

Література

1. Алмонд Г. А., Верба С. Громадянська культура і стабільність демократії // Політичні дослідження. 1992. № 4.
2. Бебик В. М., Головатий М. Ф., Рехало В. А. Політична культура сучасної молоді. К.: А.Л.Д., 1996..
3. Волков Ю. Г., Добреньков В. І. Соціологія молоді: навч. посібник для вузів. 2-е изд. Фенікс, 2011 року.
4. Гердер І. Г. Ідеї до філософії історії та людства. М.: Наука, 1977.
5. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
6. Остапенко М. Політична свідомість студентської молоді в сучасній Україні М.Остапенко Нова політика -2011-№ 4
7. Політична культура [Електронний ресурс]. URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Політична_культура (дата звернення: 04.11.2018).
8. Сучасний стан української культури. . посібник для вузів Волков,2009-№7
9. Чальцева О. М. Порівняльний аналіз політичних культур: Особливості, проблеми // Трибуна: всеукраїнський громадсько-політичний і теоретичний журнал. К., 2004. № 5.